

COLECTIVIZAREA ÎN FAȚA ISTORIEI (II)

Dr. Avram Cezar

În instrucțiunile primite de Județeană de partid Dolj din partea C.C al P.M.R. nr. 87/24.II.1950 se sublinia printre altele: „Dați îndrumări organelor de partid din subordine, activiștilor și organizațiilor de masă să acționeze cu toată energia, împotriva celor care ascund sămânța, celor care se sustrag de la munca câmpului, celor care lasă loturile neînsămânțate, celor care incită și se pronunță împotriva partidului și formelor de lucrare în comun a pământului¹.

În continuare se arată că „ordine și dispoziții speciale” au primit și lucrătorii din serviciile speciale – securitatea, miliția, procuratura, că trebuie să se acționeze cu toată energia împotriva „cozilor de topor” ale burgheziei și moșierimii, ale capitaliștilor din afară”².

Pentru prima oară Gheorghe Gheorghiu-Dej semnalează în 23 iunie 1950 cazuri de reacții la colectivizare: „Pe alocuri – spunea el – dușmanii, înnebuniți de ură – au trecut de-a dreptul la acte de teroare³.

Rezistența țărănească luase amploare și nu se mai putea păstra tăcerea; „bucuria” țăranului la înscrierea în colectiv, „dorința” de a se adera la viața „îmbelșugată” promisă, la fericirea deplină pe care „fratele sovietic” o cunoștea, îl determină pe acesta să-și manifeste violent rezistența la deposedarea de întreg avutul său, la sechestrarea apartenenței la pământul și patria sa. În județul Iași, chiaburii au ucis mișelește pe un membru al unei comisii de verificare⁴ anunța cu îngrijorare și „fermitate” revoluționară liderul partidului. A trecut cu tăcere, „speriat” de mulțimea cazurilor, cele 4 ucideri de activiști de partid,

„perceptor” și milițian din comunele Laloșu, Hunia și Zănoaga din Oltenia⁵, în vara anului 1950.

Sub presiunea acțiunilor țărănești, în 12-13 decembrie 1950, plenara C.C. al P.M.R. a hotărât „anularea datoriilor-rate de împroprietărire în bani sau în cereale – ce au rămas de plătit statului de către țaranii împroprietăriți prin reforma agrară din 1945⁶. Cu cinismul binecunoscut, țăranul a fost pus să plătească un pământ ce nu i-a aparținut decât câțiva ani, un pământ care a fost dat de comuniști „în stăpânire definitivă, pentru totdeauna”.

Hotărârea Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 26 ianuarie 1951, cu privire la activitatea ziarului „Scânteia”, a dat semnalul declanșării unei ample campanii împotriva chiaburilor, în presă, la radio, cinematografie, broșuri, afișe etc. „Înainte”, cotidian craiovean, în prima pagină a numărului din 29 ianuarie 1951 tipărea chemarea partidului: „Demascați chiaburul care s-a vândut imperialiștilor și vrea să readucă capitalismul găunos”. Un afiș care a constituit material de propagandă în epocă, conținea printre altele fraze instigatoare și afirmația: „chiaburul vă exploatează și urmărește prin faptele sale mârșave, să distrugă statul proletarietului, statul muncitorilor aliați cu țăranii muncitori”.

Cu toate că pumnul de fier al proletarietului s-a făcut simțit în continuare, lumea satului cunoaște, între februarie 1951-octombrie 1952, o mică destindere. La acestea a contribuit și circulara emisă de C.C. al P.M.R. din 30 ianuarie 1951 care a avertizat că „orice presiune economică sau administrativă față de țăranii muncitori pentru a-i determina să intre în gospodăria colectivă va fi sancționată cu severitate”⁷.

Excesele comise în timpul colectivizării au fost dezvăluite și de directivele C.C. al P.M.R. cu privire la alegerea organelor conducătoare de partid apărute în 12 martie 1951⁸. liderul partidului, Dej, a condamnat abuzurile comise în timpul colectivizării, în 11 mai același an, afirmând că s-au folosit „metodele de constrângere” și că „s-au produs grosolane abateri de la linia partidului”⁹.

Dar aceste „condamnări” și detașări față de violență existente în

satul românesc, au alternat cu afirmațiile dezarmante și senine ale conducerii partidului și statului. Astfel, Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri din martie 1951, însera declarația voită „convingătoare”, a păstrării principiului liberului consimțământ. „pe baza întăririi alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare – se spunea în Hotărâre – și acordării ajutorului politic organizatoric și material din partea partidului și guvernului în 1941 și 1950, în RPR, *pe baza principiului liberului consimțământ*, au luat ființă 1029 de gospodării colective, cuprinzând 65.974 de familii de țărani săraci și mijlocași, având 268.640 ha de teren”¹⁰.

Desigur aceste realizări se datorau, pe lângă ajutorul „statului de democrație populară” care cedase gospodăriilor colective pământul din rezerva de stat „spre folosință veșnică”, credite, scutire pe doi ani de plata impozitului agricol și 20% reducere la colectări, sprijinului și exemplului sovietic. „De un mare ajutor în organizarea și consolidarea gospodăriilor colective a fost vizita celor 150 de țărani muncitori din țara noastră în Uniunea Sovietică în vara anului 1949 și a celor 210 în vara anului 1950”¹¹. De asemenea, nu putea să nu aibă o importanță covârșitoare, „munca de întărire și organizare a gospodăriilor colective”, vizita „delegațiilor de colhoznici, care, împărțășind experiența colhozurilor sovietice, a dat un mare ajutor gospodăriilor colective și țărânimii muncitoare din țara noastră”¹². Mereu prezența sovietică, mereu grija de a păstra linia stalinistă, de a nu devia de la ideologia marxist-leninistă-stalinistă, de a nu crea, cumva, suspiciunea de trădare. A fi comunist însemna a fi stalinist, „internaționalist”. Dacă aveai ideea nefericită de a fi întâi român și după aceea comunist, încheiai socotelile cu lumea, indiferent de treapta socială pe care te aflai.

Importanța pe care o dă partidul agriculturii este reliefată și de intensificarea politizării muncii în acest domeniu. Prin Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri privind întreținerea culturilor, prezentarea și executarea la timp a strănerii recoltei și executarea de colectări pe anul 1951, apărută pe 24 mai, același an, a fost creată

funcția de „director politic adjunct” în S.M.T.-uri, s-a cerut „implicarea elevilor la muncile agricole”, s-au dat indicații agrotehnice pentru recoltarea orzului¹³; grefa sistemului stalinist în România a continuat, cu o încăpățănare demnă de o cauză mai bună. „Experiența Uniunii Sovietice – se arăta într-o broșură editată de „Institutul de cercetări agronomice” în 1954 – a ușurat mult opera de transformare socialistă a agriculturii în țara noastră. Partidul Muncitoresc Român învățând din experiența PC (b) al U.S. a indicat căile cele mai potrivite pentru transformarea socialistă a agriculturii”¹⁴. Această „învățătură” a costat enorm societatea românească. Miile de dispăruți, zecile de mii de torturați, în cei 15 ani de calvar stalinist, au depus mărturie în acest sens.

Atestarea acelor vremuri de apocalipsă a fost făcută chiar de documentele partidului. Hotărârea C.C al P.M.R. asupra muncii pe țărâmul construirii G.A.C.-urilor și întovărășirilor agricole din 18 septembrie 1951 a recunoscut, în mod clar, că s-au comis abuzuri de către „unii activiști și funcționari de stat” care „în loc să ducă printre țăranii muncitori o muncă de convingere, i-au silit prin măsuri birocratice să admită la schimbul de pământ”¹⁵; a recunoscut că s-au făcut excese forțându-se ritmul de creștere a numărului G.A.C.-urilor în cinci foste județe, printre care și Vâlcea. Pentru prima oară, în mod oficial, această hotărâre a recunoscut lipsa brațelor de muncă, pentru că țăranii „*intrați prin constrângere* nu participă la activitatea gospodăriei și uneori nu au nici o legătură de muncă cu ea”¹⁶. A fost recunoscut și faptul că, măsurile de îngrădire „îndreptate împotriva chiaburimii au lovit în țăranii mijlocași, încălcându-se în mod intolerant linia partidului de alianță cu țăranul mijlocăș”¹⁷.

Propaganda comunistă revenea obsedant în susținerea afirmației că linia partidului este păstrarea liberului consimțământ. Această obsesie este și ea o dovadă a gravelor abuzuri săvârșite în lumea satului românesc, abuzuri direcționate însă prin indicații secrete date organelor de securitate și miliție, organelor administrative și de partid. „Să se

grăbească prin propagandă și *constrângere* acolo unde este necesar, constituirea întovărășirilor și gospodăriilor colective”¹⁸ se spunea într-o circulară a regionalei de partid Craiova, nr. 1161/16 ian.1952, trimisă raioanelor de partid. Confirmarea folosirii constrângerii se găsește în chiar Hotărârea C.C al P.M.R. din 18 sept. 1951, prin care se cerea „întărirea muncii politice în G.A.C.-uri și *asimilarea modelului sovietic*”,¹⁹ organizarea pe scară largă a întâlnirilor și discuțiilor țăranilor care vizitaseră U.R.S.S.-ul cu țăranii muncitori din diverse sate, „întâlniri la care aceștia vor povesti ceea ce au văzut la colhozurile, sovhozurile și S.M.T.-urile din Uniunea Sovietică”²⁰.

Instrucțiunea C.C. nr. 791/13 noiembrie 1951 privind aplicarea hotărârii din septembrie 1951, trimisă secretariatului regionalei P.M.R. Craiova, cerea pe lângă alte măsuri și „grăbirea ritmului de înființare a gospodăriilor colective”²¹.

Aceste dispoziții contradictorii dovedesc existența luptei pentru putere din sânul conducerii partidului, între linia moscovită care dorea o rapidă trecere la gospodăria colectivă, după modelul dur stalinist, și gruparea Dej, care promova o trecere mai lentă, fără însă a se renunța la „stilul” stalinist.

Fr. Engels, referindu-se la țăranii mijlocași și chiaburi, necunoscând în practică „eficiența” ideilor comuniste, scria: „probabil noi vom renunța la exproprierea violentă, contând pe faptul că dezvoltarea economică va învăța minte și aceste capete tare”²². Stalin punând în practică colectivizarea a observat că lămurirea și liberul consimțământ sunt o simplă utopie. El a inițiat exproprierea violentă pe baza colectivizării integrale a agriculturii, inaugurând căile de lichidare a claselor exploatoare în genere și a „ultimei și celei mai numeroase clase exploatoare, chiaburimea, în special”²³.

Comuniștii români au avut „procedul” la îndemână. Ei erau conștienți de evidența rezistenței țăranimii române la deposedarea de pământ și inventar viu și mort. Țăranul român a fost conștient, că însăși viața îi este în pericol, că un capitalist mult mai feroce – statul comunist

– decât regimul burghezo-moșieresc, îi amenința existența.

Distrugerea proprietății a afectat întreaga populație sătească, cu excepția unor „elemente parazitare, marginalizate de comunitate și ulterior propulsate de partid în funcții de conducere”²⁴. Indiferent de categoria în care a fost încadrat, țăranul nu a fost dispus să renunțe la pământ, unelte și animale, din dragoste pentru ideologia comunistă, care una promitea și alta făcea în realitate.

Fostul și prezentul, în propagandă, aliat al țăranimii, protectorul său din vremea regimului burghezo-moșieresc, partidul, s-a înarmat cu toate mijloacele propagandiste și a trecut la acțiune deschisă, de o duritate fanariotă, dar și demascatoare. Încă din 1948, partidul muncitoresc a trimis la sate circa 100.000 de activiști, ca sprijin pentru acțiunile de colectare, și alți 115.543 ca sprijin pentru acțiunile de însămânțare²⁵. Mulți dintre ei au fost analfabeți sau cu câteva clase primare. Fii de țărani, în majoritate sau cu rude la țară, înarmați cu „ura proletară” au strivit pur și simplu lumea satelor. 816 activiști lucrau în localitățile regiunii Craiova în vara anului 1952. Dintre aceștia 584 erau muncitori (357 din Craiova), 104 țărani, 54 activiști de partid ai raionului sau regiunii, 43 tractoriști sau lucrători S.M.T., 18 învățători, 11 tehnicieni sau agenți agronomi și veterinari, 2 ingineri agronomi. Din cei 816 activiști numai 9 erau femei²⁶. Unii dintre aceștia, pentru munca de renegați efectuată, au fost răsplătiți de partid, dar marea majoritate aveau să fie uitați, ei reîntorcându-se la vechile ocupații.

Cei care s-au evidențiat în lupta „împotriva dușmanului de clasă” au fost trimiși la școli de partid. Puțini și-au continuat studiile la seral sau fără frecvență ori au absolvit facultățile muncitorești de scurtă durată, ocupând apoi funcții importante în administrație, securitate, partid. Nivelul lor de cultură a rămas însă același – rudimentar, agramat, semidoct – iar caracterul de delatori și oameni fără scrupule i-a însoțit toată viața.

„Am executat ordinul partidului, am făcut pe chiaburi să simtă tăria clasei muncitoare”, ne relatea Bogheanu Ilie în iulie 1991, fost tractorist, apoi activist al colectivizării, directorul Arhivelor Statului

Craiova, între anii 1970-1983.

Constantin Ion, fierar, membru al partidului comunist din sept. 1994, activist și secretar al Organizației de partid plasa Oltețu, jud. Vâlcea, între anii 1945-1946, devenit teroarea satelor de pe valea Pescenei și Oltețului în anii colectivizării, ne declara în mai 1987: „Îmi știau toți de frică; puteam să fac ce vreau; am fost cineva”.

Gogoli Ion, comuna Stirbești, jud. Vâlcea, activist al colectivizării, vicepreședinte de sfat comunal, contabil la Sfatul Popular, paznic de noapte la magazinul sătesc în 1971, ne relatează în 1976: „Aveam pușcă și cabrioletă la dispoziție. Mergeam seara la chiaburul Iliescu, beam și mâncam pe săturate, iar dimineața îl chemam la primărie și îl făceam să moară de frică”.

În sistemul propagandistic comunist au fost cooptați și învățători, ca unii care erau mereu în mijlocul sătenilor. Mulți dintre intelectualii satului au refuzat net propunerea comuniștilor, indiferent de consecințe. Fricoșii și amatorii de chilipiruri, cei care s-au lăsat șantajați, au acceptat însă. Învățătorul Ștefănescu Marin din Herăști, Vâlcea, ne declara în ianuarie 1993: „Am fost pe frontul din est. Rănit fiind la Cotul Domnului, am stat tot prin spitale. Nu am mai fost mobilizat pe frontul de vest. Instructorul raional de partid, Lăcraru Stan, subordonatul meu în răsărit, căzut prizonier la ruși și întors cu Tudor Vladimirescu, a venit la mine și a zis, că dacă nu sunt cu ei – comuniștii el mă dă afară din slujbă și poate văd și cum arată beciurile securității”.

Ajutați de organele administrației locale, de organizațiile de partid sătești, în număr de 217 în 1949,²⁷ având spatele asigurat de Miliție și Securitate, activiștii au acționat în echipe. Uneori au fost secondăți de lideri sindicali sau cadre muncitorești, cu funcții de partid în întreprinderi. Ștef Emil, directorul Fabricii Brătășeanu (devenită 7 Noiembrie) a participat între anii 1949-1953 la colectivizarea regiunii Oltenia. „Mergeam în sate 7-11. Aveam pistol și eram însoțit și de un ofițer de securitate. Ne întorceam vinerea, la ședința Biroului regional și depuneam rapoartele scrise. Semnalăm cazurile în care chiaburii sau

alți țărani se arătau ostili. Când era cazul, îi duceam pe cei care nu voiau să audă de tovărășie sau colectiv la miliție și îi lămuream și cu înjurături și cu bătaia. Nu am omorât pe nimeni, dar am trimis vreo câțiva la securitate. Nu știu ce s-a întâmplat cu ei, dar cred că le-au dat drumul”, ne spunea Stef Emil în octombrie 1992, cu seninătate și conștiință „neîntinată”, doar el „nu a omorât pe nimeni”.

Documentele programatice din anii 1952-1953, au conținut largi referiri la rolul organizațiilor de partid, organizațiilor de femei U.T.M.-ului, sindicatelor agricole etc. în „bunul mers al colectivizării. Anii 1949-1953, etapa de început a colectivizării, a probat capacitatea organizatorică a partidului, viteza de reacție a organelor de miliție și mai ales de securitate, „vigilența revoluționară” a administrației locale. În scenariul colectivizării regăsim aceste forțe gata de intervenție la comanda stăpânilor colectivizării din ierarhia puterii. Cu ajutorul lor și la instigația conducerii, violența a devenit lege, iar rezistența la colectivizare atitudine dușmănoasă împotriva ordinii, regimului și statului comunist.

Loviturile au fost direcționate mai ales împotriva capului de familie, cu toate că toți membrii ei au simțit impactul cu duritatea „echipelor de colectivizare”.

Conducerea comunistă a intuit sau a cunoscut dictonul lui Mao Tze Dun „puterea vine pe țeava puștii”. Cert este că ei au aplicat cât se poate de bine aceste cuvinte ale liderului chinez. Constrângerea fizică și morală au constituit armele preferate ale celor ce au înfăptuit colectivizarea, „înscrierea de bună voie”, atât de mult cântată prin propaganda demagogică, ne-o explică subiecții prelucrați, „revoluționari”, care au avut șansa să trăiască.

În Turburea, din comuna Irimești, raion Oltețu, județul Vâlcea, într-o declarație autenticată la notariat și trimisă la „Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții” din camera Deputaților, dosarul 5496/1992, f. 7, ne relatează: „În iulie 1950 am fost convocat împreună cu Dumitrescu Gheorghe, la postul de miliție. În aceeași seară am fost trimiși sub escortă, din comuna Irimești la Miliția Bălcești. Aici am fost

legat împreună cu Dumitrescu Gheorghe și băgat în beci de unde am fost scoși pe rând de 3-4 ori. Ni s-a cerut să donăm întreaga avere pentru înființarea gospodăriei colective. Dumitrescu Gheorghe îmi spunea că, atunci când este scos din beci, este amenințat că va fi omorât sau îndepărtat din comună la 40 km dacă nu semnează actul de donație al averii sale în favoarea G.A.C.-ului. În seara zilei de 14 iulie, Dumitrescu Gheorghe a fost scos din beci și nu a fost adus înapoi. Soția lui Gheorghe Dumitrescu declară ce s-a întâmplat în continuare cu refractarul chiabur: „La 14 iulie 1950 soțul meu a fost dus cu escortă, cu un milițian, iar în curte era secretarul P.M.R. Dima I. Dumitru, președintele Comitetului Provizoriu al Comunei Benești, județul Vâlcea, Mihai I. Barbu, activistul P.M.R. Dumitru I. Cornacu, care forțaseră ușa și intraseră în casă. La întrebarea soțului ce înseamnă aceasta, i s-a răspuns să-și ia soția că trebuie să plece din sat. Am fost luați amândoi sub escortă și ne-au dus cu domiciliu obligatoriu în satul Popești, județul Vâlcea. Întregul inventar al gospodăriei a fost preluat de cei care au spart ușile și au întocmit un proces verbal”²⁸.

Vrabie Ion, țăran mijlocaș, com. Băbeni, Oltețu, jud. Vâlcea, proprietar a 3,60 ha, 2 boi, 1 vacă, 5 oi, 1 capră, împrăștiat în 1945 cu 1 ha teren arabil, ca participant la război, a fost închis în aprilie – mai 1950 la Miliția Bălcești pentru afirmațiile „defăimătoare” aduse gospodăriei colective: „Am văzut colectiv în Rusia; colectivul este moartea noastră”²⁹. Activistul P.M.R., Dumitru Cornacu, împreună cu sublocotenentul de securitate Marin Mardare conduc cercetările. Țăranul este „lămurit”, în cele din urmă, să iscălească cererea de intrare în gospodăria colectivă”³⁰.

Partidul a pedepsit sever pe cei care au refuzat înscrierea în gospodăria colectivă, iar cei care și-au apărat dreptul la proprietate au fost clasificați drept dușmani ai poporului pentru toată viața. Ștefan Marin și Siminică Ilarie din satul Valea Stanciului, com. Bârza, raion Segarcea, după o descindere făcută noaptea au fost luați și închiși în beciul clădirii miliției comunale. Aici au fost bătuți de o echipă de „săteni revoluționari”,

după ce milițianul și secretarul Sfatului Popular s-au retras. „Lovit în burtă, izbit cu capul de pereți, de oamenii pe care îi ajutasem de multe ori, dar care erau beți” – ne spune Ștefan Marin într-o discuție avută în 15 august 1992 – am sfârșit semnând cererea de intrare în colectiv”.

Sediul Sfatului Popular a fost ales de multe ori ca loc de desfășurare al presiunilor, printre agresori numărându-se Autoritățile locale, membrii de partid din comună, activistul P.M.R și nelipsitul milițian.

Grigore A. Barbu din satul Zorsca, comuna Amărăștii de Sus, proprietarul unei suprafețe de 8 ha, în etate de 77 de ani în 1992, ne relatează: „Treceam prin fața Sfatului Popular în vara anului 1952, când am fost oprit din drum de președintele de atunci Vasile Stan, care m-a băgat în clădirea primăriei. Aici, fără nici o vorbă sau vreun motiv, el, împreună cu alți comuniști, s-au pus cu bătaia pe mine. M-au trântit pe podea și m-au lovit cu pumnii, cu picioarele și cu un lanț până nu am mai știut de mine”³¹. Săteanul Barbu Grigore, maltratată în 1952 din cauza refuzului de înscriere în G.A.C., având bunurile și casa deja confiscate, a fost supus în 1960 la noi presiuni, de data aceasta pentru a intra în tovărășire.

Gașpar Ilie din satul Mileni, comuna Bistreț, raion Vânu Mare, proprietarul unei suprafețe de 2,6 ha, ne relatează: „Am fost amenințat cu moartea de mai multe ori. Am fost bătut de organele de partid și securitate în permanență. În fiecare săptămână am fost ridicat de la domiciliu și dus la Vânu Mare, Mehedinți. Ne puneau cu ochii în foc, eram scoși dezbrăcați pe zăpadă unde ne țineau până nu mai puteam mișca. Eram bătuți la tălpi și spânzurați de picioare. Trebuia să spunem tot și să ne înscriem în colectiv”.

Un alt factor declanșator al violenței a fost tentativa de părăsire a structurii colectiviste. Părăsirea structurii, în primii ani ai procesului, avea pentru comuniști efectul unei boli contagioase, inspirând și alte familii de țărani.

Rădulescu Anton, membru al G.A.C. „Calea fericirii”, comuna Lădești, raion Oltețu, intrat în colectiv la 12 oct. 1952, odată cu înființarea

lui, a făcut cerere de ieșire în nov. 1953. A fost anchetat de miliția Lădești și serviciul de securitate Bălcești, sub stare de arest și „lămurit” să-și retragă cererea. Problema a fost rezolvată satisfăcător. Rădulescu Anton trebuie să mai stea în arest câteva zile pentru a-i dispărea vânătaia de la cap, făcută de respectivul, în mod intenționat: s-a lovit cu capul de pereții camerei în care a dat declarația”, raporta locotenentul Stamate I., forurilor ierarhice în 16 dec. 1953³².

Partidul nu și-a putut îngădui o asemenea concesie. Era conștient de riscul prăbușirii întregului eșafodaj, eșafodaj pe care îl construia cu multe „eforturi”. Comuniștii români, după exemplul celor sovietici, au intenționat să creeze o psihoză a maselor, pe care să le folosească în menținerea puterii. Ei și-au dat seama repede că propaganda, oricât de abilă și cu dăruire ar fi fost făcută, nu putea să înlăture realitatea. Forța, violența, a constituit principala armă. Ortega y Gasset în „Revolta maselor”³³ și Gustave Le Bon în „Psihologia maselor”³⁴ dezvăluie rădăcinile iraționale ale factorului de coeziune ce leagă „masa”, „colectivul” în ipostazele dirijate ale istoriei. Statul totalitar comunist, promotor al „idealurilor mulțimii” în propaganda dezlănțuită, în practică, nu a ținut cont în nici un moment de „opiniile mulțimilor”, deși a avut o teamă permanentă de „furia” acestora. Acest lucru este dovedit și de regimul represiv, brutal, antiuman, impus lumii satului. Noile dogme au dobândit puterea vechilor dogme, adică forța tiranică și suverană care să le pună la adăpost de discuție.

Mogoșeanu Costică, țăran din comuna Grădiștea, raion Oltețu, posesor a 4ha de teren arabil, a simțit din plin „bunavoința” exponentului poporului. La o distanță de 3 km de localitate a fost oprit, noaptea, de activistul P.M.R., șoferul și încă un civil, care a scos pistolul și a tras. A fost bătut pentru vina „că nu se înscrie în G.A.C.”. A fost amenințat că întreaga familie va fi deportată, dacă nu se înscrie în colectiv, întrucât motivul deja exista: vorbise că „vin americanii”³⁵.

Convergența agresiunilor dirijate de funcționarii Sfaturilor populare, conducătorii gospodăriilor colective, comuniștii „devotați” ai

organizațiilor locale, activiștii P.M.R., miliție, securitate, caracterul programat al acțiunilor de asimilare în structurile colectiviste a asigurat o cotă nemaîntâlnită de presiune asupra țăranului. Prin legături de familie și determinări economice, țăranul a fost fixat prin tradiție în perimetrului comunității rurale. El a dispus de posibilități reduse de retragere sau transfer spre zonele urbane. Proprietarul de pământ a fost adus însă, în situația în care, intrarea în colectiv a echivalat cu prăbușirea în incertitudine și mizerie. Continuarea rezistenței a condus spre represalii și închisoare, în cazul cel mai bun. În această situație el a optat pentru soluția care a garantat supraviețuirea familiei deși era conștient că pierdea statutul economic, bunurile și pământul. Psihologia agresorului, care excelează în metode violente, era circumscrisă convingerii că acestea vor sfărâma rezistența proprietarilor de pământ, aducându-i cu animalele și uneltele la porțile colectivului. Condamnarea politică, care aducea după sine confiscarea averii, a fost una dintre ultimele metode folosite de autorități. Numărul condamnaților politici a crescut, în timp ce lista țăranilor colectivizați a stagnat, pentru o perioadă de vreme.

Ștefan Nistorescu din satul Drăganu, comuna Valea Mare, raion Oltețu, învățător, a fost evacuat din locuință – unde a fost instalat sediul G.A.C. – iar pământul confiscat. Dat afară din învățământ s-a apucat de cărăușie, transportând cereale cu căruța la Craiova. Într-o zi, în timp ce împreună cu soția ieșeau din comună, comisia de colectivizare i-a blocat drumul, confiscându-le calul și căruța. Opuându-se cei doi au fost crunt bătuți. În urma loviturilor primite, soția lui Ștefan Nistorescu a decedat³⁶.

Ilie Cârциumărescu din comuna Băilești, raion Băilești, a fost arestat, anchetat și omorât în bătaie în iulie 1950. Fiul său, Pătru Cârциumărescu era în același timp condamnat la doi ani închisoare corecțională și confiscarea averii, pentru nerespectarea planului de stat³⁷.

Șantajul autorităților a acționat atât asupra proprietarilor, amenințându-i cu concedierea copiilor angajați în orașe, în prima fază, apoi a eliminării din școli a acestora, cât și asupra copiilor, care, la

presiunea serviciilor de cadre, s-au transformat, ei înșiși în instrumente ale colectivizării.

Cazul lui Amariei Ilie din comuna Nedeia, raion Gura Jiului, care a fost determinat de fiul său Amariei Marcel, funcționar la Secția Financiară a regiunii Craiova, să intre în gospodăria colectivă în oct. 1952, întrucât avea să fie „dat afară din serviciu”³⁸.

În anii 1949-1953, acțiunea de colectivizare a constituit vectorul satului românesc, mentalitatea și practicile stabilite invadând mediul rural. În 24 septembrie 1952, Gh. Dej considera că agricultura era dominată „de mica gospodărie țărănească, care dă o mică cantitate de cereale marfă și care generează capitalism spontan și în proporție de masă”³⁹. prin Hotărârea C.C. al P.M.R. din 26 sept. 1952 cu privire la întărirea raioanelor sătești ale Partidului și intensificarea muncii politice de masă la sate s-au stabilit ca 85% din „activiștii aparatului comitetelor raionale ale P.M.R.”, să fie membrii de partid, „muncitori în industrie, cu un stagiu de producție de cel puțin cinci ani și care nu sunt legați de proprietatea agricolă”⁴⁰.

Din nou elementul proletar, oameni care nu aveau legături cu pământul, executanți fideli ai ordinelor „partidului”. Denotă această „indicație”, teama față de o eventuală solidaritate a celor trimiși să înfăptuiască colectivizarea, cu țăranul „recalcitrant”.

Începând cu 1 oct. 1952, lumea satului a cunoscut o nouă campanie de demascare a „dușmanului de clasă” – chiaburimea. Peste 3000 de țărani intrați în G.A.C. au fost demascați drept chiaburi.

În regiunea Oltenia, această nouă campanie, a fost destul de violentă, în sensul că pe lângă cei 116 „chiaburi descoperiți”⁴¹ și dați afară din colectiv, au fost sancționate 42 cadre de partid și administrație, 5 fiind „destituite”⁴².

„Descoperirea – conform indicațiilor stabilite – se apunea într-o circulară a raionalei P.M.R. Craiova din 15 ian. 1953 – a chiaburilor care s-au camuflat în rândurile țăranimii mijlocașe și sărace și au intrat în gospodăriile colective, ca să scape de impuneri și dări și ca să submineze

și saboteze unitățile colectiviste, este o sarcină de cea mai mare importanță de care sunt răspunzători președinții și secretarii raioanelor și comunelor, toți comuniștii". Primii secretari și secretarii birourilor raionale de partid, președinții și secretarii Comitetelor Executive ale Sfaturilor populare raionale, în întreaga lor activitate trebuie să se dovedească cinstiți față de partid și de stat, dreپți cu țărănimea muncitoare, necruțatori față de dușmanul de clasă, față de hoți și sabotori care nu sunt alții decât chiaburii"⁴³.

Anul 1952 a fost marcat de un eveniment major al strategiei consolidării regimului totalitar, al afirmării liniei staliniste în politica economică, Constituția Republicii Populare Române din 27 sept. 1952, constituie actul prin care Partidul Muncitoresc Român și-a consacrat și realizat interesele politice. Această „Chartă a națiunii” a consemnat, în scris, totala aservire a statului român față de Uniunea Sovietică. „Alianța cu marea Uniune Sovietică – se spune în capitolul introductiv, alineatul IV – sprijinul și ajutorul său dezinteresat și frățesc asigură independența, suveranitatea de stat, dezvoltarea și înflorirea Republicii Populare Române"⁴⁴. Prietenia cu URSS constituia „baza politicii noastre externe”, forma acel „motiv” prin care statul român a devenit în mod constituțional un protector al marelui imperiu de la răsărit. Uniunii Sovietice i s-a ipotecat atât suveranitatea externă cât și cea internă. În fapt, România, devenise a XVII-a republică unională⁴⁵. Această Constituție, modificată neesențial prin 29 ianuarie 1953⁴⁶ și 25 martie 1961⁴⁷, a inserat pentru prima oară conceptul de proprietate socialistă – art. 6, precum și „rolul conducător al partidului” – art. 86.

Proprietatea socialistă a constituit mijlocul economic de aservire a cetățeanului, iar partidul „unic conducător”, mijlocul politic de subjugare a lui. Ruptura față de istorie a cunoscut una din etapele de apogeu. Decretând proprietatea privată ca furt și „demascând” inechitatea socială ca urmare a exploatării forței de muncă a țaranului muncitor, comuniștii români ca și cei sovietici au declanșat „ideologia luptei finale”. Realitatea avea să infirme utopia stalinistă, iar radicalizarea ideologică a maselor

a eșuat, fapt confirmat de prăbușirea regimurilor comuniste dictatoriale în anii 80, surprinde în flagrant delict de irealitate și absurdă ficțiune. Dar în anii 1949-1959, intoxicarea cu idiomul totalitar stalinist s-a aflat în plină desfășurare. Socialismul a devenit un fel de religie de stat, iar mijloacele de comunicare în masă au avut drept scop inocularea psihismului și șablonismului festivist prin prezentarea viciată a evenimentelor și stărilor socio-economice, prin apologia „unității de nezdruccinat în jurul partidului” – ca act simbolic de supunere totală și necondiționată.

În anul 1953, rețeta stalinistă a colectivizării a fost aplicată în mod organizat și constant. Formula „îndulcită” a N.E.P.-ului – încurajarea inițiativei micului producător prin sistemul de achiziții și contractări și găsirea compromisului în faza intermediară a T.O.Z.-urilor – întovărășiri de lucrare în comun a pământului care nu se mai desfăceau toamna și în care țăranul, teoretic, își păstra dreptul de proprietate asupra pământului – au constituit doar o amânare vremelnică, o „găselniță” comunistă folositoare propagandei de moment. Rezistența țăranimii față de colectivizare a impus aceste „artificii”.

Un rol important în definirea politicii l-a avut Congresul frunțașilor gospodăriilor agricole colective ținut în mai 1953 și Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din 19-20 august același an. La Congres a fost adoptat noul statut numit „legea de bază a vieții gospodăriilor colective” și s-au purtat discuții cu privire la măsurile ce trebuiau luate în vedere consolidării alianței muncitorești-țăărănești⁴⁸. Experiența G.A.C.-urilor a fost însă codificată în acest „statut model” în 18 iunie 1953, când apărea cu o lună întârziere, H.C.M. 1650⁴⁹.

Această experiență negativă, cunoscută de „elita” partidului, arătată de propaganda comunistă ca foarte pozitivă, secondată de ineficiența și instabilitatea economică a GAS-urilor, a impus liderilor comuniști o măsură de compromis. Aceasta a constat în apariția întovărășirilor, forme asociative, în care, teoretic, țăranii rămâneau proprietari pe unelte, animale de muncă și pământ. Partidul s-a retras,

În această fază, pe poziții mai pragmatice și, implicit, a recunoscut eșecul ofensivei de colectivizare a agriculturii la începuturile sale.

Plenara lărgită din august, cu privire la „sarcinile partidului în domeniul dezvoltării economiei naționale și ridicării continue a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii”⁵⁰ a recunoscut că, „datorită industrializării forțate”, producția agricolă a rămas în urmă, iar în campania de colectivizare s-au comis abuzuri. „Măsurile contrarii liniei partidului luate de către elemente iresponsabile sau provocatoare față de unele gospodării cheaburești – se arăta în Rezoluție – prin impuneri exagerate și ilegale în domeniul impozitelor, cotelor de colectare și altor obligații, au dus la scăderea producției acestor gospodării, la lăsarea lor în paragină și chiar la părăsirea lor de către proprietari, ceea ce a dăunat economiei naționale”⁵¹. Obiceiul de a găsi vinovați era deja statuat. „Iresponsabilii și provocatorii au presărat constant drumul colectivizării, ei fiind paratrăsnetul eșecurilor partidului”.

În documentele adoptate, inclusiv în statutul model, s-a bătut din nou monedă pe „unirea de bună voie”, arătându-le că la baza gospodăriei colective „stătea proprietatea obștească asupra mijloacelor de producție, munca în colectiv și proprietatea deplină asupra producției obținute”⁵². Proprietatea deplină a fost „confirmată” de anii colectivizării și cei care au urmat, prin infirmarea în practică a acestei afirmații demagogice. Țăranul a fost în fapt expropiat, prin metode dure și sub acoperirea unei propagande mincinoase și nocive.

În urma eșecurilor, partidul și guvernul au fost nevoiți să scadă presiunea economică asupra micilor producători de la sate – H.C.M. 3007 din 10 sept. 1953 prin care se acordă scutiri de impozite și taxe gospodăriilor agricole individuale și G.A.C.-urilor⁵³, să reducă cotele pentru producătorii care încheiau contracte cu statul – Hotărârea Consiliului de Miniștri și a C.C. al P.M.R. din 28 oct. 1953 – să ia măsuri organizatorice, inclusiv organizarea învățământului, pentru școlarizarea cadrelor necesare gospodăriilor colective – H.C.M. 4319 din decembrie 1953⁵⁴.

Un accent deosebit a fost pus pe „Organizarea de vizite ale țăranilor muncitori, împreună cu nevestele lor în gospodăriile colective din țară și în sovhozurile și colhozurile din Uniunea Sovietică”. În cursul anului 1953, din regiunea Craiova au făcut vizite de „documentare” în Uniunea Sovietică 316 țărani și activiști în 17 grupuri, iar în regiune au venit 3 delegații de colhoznici din Uniune⁵⁵.

În anii 1949-1953, în mod constant, s-a urmărit să se formeze sistemul supercentralizat al agriculturii socialiste, chiar dacă s-a găsit pe o bază artificială și chiar dacă rezultatul apărea, cu evidență, negativ. Hrănit cu sfaturi, indicații și planuri elaborate la centru de oameni servili și de multe ori incompetenți, somat de organele de partid să răspundă la toate urgențele, sectorul socialist a clacat încă de la început, deregând aprovizionarea populației, dezvoltarea nivelului de viață al poporului român. Ideologia s-a comprimat la un act de vendetă istorică, devenind irațională, ilogică, iar dictatura a instaurat starea de „urgentă permanentă” ce va duce la moarte civică, socială și psihică, la prigoană și genocid, în dorința de monopolizare a viitorului.

NOTE:

1. Arh. St. Dolj, P.M.R. Dolj., dos. 9/1950, f.343.
2. **Ibidem**, p. 344.
3. Gheorghe Gheorghiu-Dej, **op.cit.**, 1955, p. 317.
4. **Ibidem**.
5. Arh. St. Dolj, Sfatul Popular Regional Craiova, birou special, dos. 19/1950, f. 73,81,117.
6. *Documente ...*, Buc., 1965, p. 91. Hotărârea a constituit obiectul Legii nr.10 (**Ibidem**, p. 92).
7. Ministerul Justiției, *Legislația Gospodăriilor Agricole Colective și a Întovărășirilor Agricole*, Editura de Stat pentru literatura economică și juridică, Buc., 1956, p. 34.
8. *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în România*, Edit. Politică, Buc., 1969, p. 470.
9. Gheorghe Gheorghiu-Dej, **op.cit.**, Buc., 1953, p. 556.
10. *Documente ...*, p. 93.
11. **Ibidem**.
12. **Ibidem**.
13. B.O. nr. 58 din 24 mai 1951.

14. N. Brașoveanu, *Rolul întovărășirilor agricole în transformarea socialistă a agriculturii*, Editura Agro-Silvică de Stat, Buc., 1954, p. 34.
15. *Documente ...*, p. 104.
16. **Ibidem**, p. 116.
17. **Ibidem**, p. 104.
18. Arh. St. Dolj, Sf. Popular Regional Craiova, birou special, dos. 5/1952, p. 93.
19. *Documente ...*, p. 118.
20. **Ibidem**.
21. Arh. St. Dolj, Regionala P.M.R. Craiova, secretariat, dos. 897/1951, p. 7-11.
22. K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. XVI (partea a II-a), Buc., 1948, p. 459.
23. „Studii. Revistă de istorie și filozofie”, an 3/1950, p. 53.
24. Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții din Camera Deputaților, *Dosarul colectivizării agriculturii în România. 1949-1962*, **op.cit.**, 1955, p. 236.
25. Gh. Gheorghiu-Dej, **op.cit.**, 1955, p. 236.
26. Statistica realizată după fișa de cadre; Arh. St. Dolj, Sf. Pop. Regiunea Craiova, Birou special, dos. 3/1952, p. 231-272; **Ibidem**, Regionala P.M.R. Craiova, serv. Cadre, dos. 63/1952, f. 11-237; 315-563; **Ibidem**, dos. 79/1952; f. 3-194; 231-257; 290-343.
27. **Ibidem**, Regionala P.M.R. Craiova, secția organizatorică, dos. 7/1951, f. 19.
28. Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții, 5496/1992, f. 6-7. Cu Ion Turbureanu am avut o discuție în februarie 1993. Relatările cu privire la anii colectivizării și la rezistența opusă de țărani din satele Benești, Săscioara, Locusteni, Otetelișu le vom expune într-un capitol special.
29. Arh. St. Dolj, Regionala P.M.R. Craiova, Birou special, dos. 19/1952, f. 91.
30. Vrabie Ion apare în lista membrilor fondatori ai gospodăriei agricole colective „Ogorul Roșu”, com. Băbeni, jud. Vâlcea, înființată în 28 mai 1950; **Ibidem**, Sf. Popular al regiunii Craiova serviciul administrativ, dos. 528/1952, f. 36-37.
31. Discuție purtată în iulie 1992. Cazul Barbu A. Grigore face obiectul dosarului 5576/1992, f. 2, de la Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții din Camera Deputaților.
32. Arh. St. Dolj, Regionala P.M.R. Craiova, birou special, dos. 17/1953, f. 163.
33. Ortega y Gasset, Jose, *La révolte des masses*, Delamain et Boutelleau, Paris, 1937.
34. Gustave le Bon, *Psihologia maselor*, Ed. Științifică, Buc., 1991.
35. Relatare făcută în mai 1991 în fața noastră și a fiului său în etate de 39 ani – Moșoșeanu Ilie.
36. Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții din Camera Deputaților, dos. 4961/1992, f. 9.
37. **Ibidem**, dos. 6020/1992, f. 14.
38. Discuție cu Marcel Amariei în oct. 1992.
39. Gh. Gheorghiu-Dej, **op.cit.**, p. 689, 1953.
40. *Documente ...*, p. 142.
41. Arh. St. Dolj, Regionala P.M.R. Craiova, serv. Cadre, dos. 19/1953, f. 72.
42. **Ibidem**, birou special, dos. 15/1953, f. 64.
43. **Ibidem**, dos. 7/1953, f. 19.
44. „Buletinul oficial”, nr.1 din 27 sept. 1952.
45. Eleodor Focșeneanu, **op. cit.**, p. 114.
46. Legea nr.3 în B. Of. nr. 4 din 29 ian. 1953.
47. Legea nr. 1 în **Ibidem**, nr.9 din 25 martie 1961.
48. *Documente ...*, p. 152.

49. H.C.M. nr. 1650 în B. Of. nr. 39 din 18 iunie 1953.
50. *Documente ...*, p. 152-182.
51. *Rezoluții și Hotărâri ale Comitetului Central al P.M.R.*, vol. II, Ed. Politică, Buc., 1954, p. 478-479.
52. *Documente ...*, p. 183.
53. H.C.M. 3007 în „Colecția de Hotărâri și dispoziții a Consiliului de Miniștri al R.P.R.”, nr. 57 din 10 sept. 1953.
54. *Documente ...*, p. 217.
55. *Ibidem*, 228.
56. Arh. St. Dj., Reg. P.M.R. Craiova, secția propagandă, dos. 11/1954, f. 9.